

İSLAM'DA EMRİ MA'RÛF VE NEHY-İ MÜNKER

Ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emmâ ba'd: Fe'lemû eyyühe'l-ihvân feinne efdale'l-hadîsi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesetin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sahibeha fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme nnehu kâle:

مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَإِنْ لَمْ تَعْمَلُوا بِهِ وَتَنَاهَوْا عَنِ
الْمُنْكَرِ وَإِنْ لَمْ تَنْتَهُوا عَنْهُ

Mürû bi'l-ma'rûfi ve in lem te'melû bihî ve tenâhev ani'l-münkeri ve in lem tentehû anhü.

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim. Allahu Teâlâ Hazretlerinin selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun.

Dinimizin mühim mevzularından bir hususu bu hafta konuşmamızın mevzuu yapacağız.

Asıl konuya geçmeden önce, evvelen ve hassaten Efendimiz, numune-i imtisalimiz, rehberimiz, imamımız, Peygamberimiz Muhammed-i Mustafa sallallahu aleyhi ve sellem hazretlerinin mübarek ruhu saadeti için, sonra sair enbiya, mürselin, evliyâullah, saadat ü meşayihimizin ruhları için, ve bu okuduğumuz hadîs-i şerîflerin ve bilgilerin bize kadar ulaşmasına yardım etmiş, emek sarf etmiş olan ulemâ-i dinin, ravilerin ruhları için, uzaktan yakından bu dini malumatı dinlemek üzere şu ilim meclisine cem olmuş olan siz kardeşlerimizin cümlesinin ahirete intikal ve irtihal eylemiş olan ana, baba vs. akraba u taallukatlarının ruhları için ve hayatta olanlarımızın da sıhhat, afiyet, saadet ve selamette berdavam olmamız için bir Fâtîha-i Şerîf, üç İhlâs-ı şerîf kıraat edip öyle başlayalım.

Mühim olan, ehemmiyetli olan hususları anlatmaya gayret ediyoruz. En mühim şeyleri anlatıp, teferruatı daha sonraki zamanlara bırakmayı, evvela ilk anda söylenmesi gereken

hususları zikrederek mühim noktalara teşvik etmeyi düşünüyoruz. Onun için bir hafta ihlas mevzuunda konuşmalar yaptık. Geçtiğimiz hafta müslümanların birbirlerini sevmesi, birbirlerine ziyaretlerde bulunması, birbirlerine karşı açık temiz bir kalp ile muamele eylemesi, ziyaret etmesi, birbirlerine bezli ih-san yolunu seçmesiyle ilgili bilgileri nakletmiştik.

Bugünkü mevzumuz Emr-i mâ'ruf nehy-i münker mevzu.

Emri mâ'ruf nehyi münker aklın ve dini mübini İslâm'ın doğru gördüğü şeyleri yaptırmak hususunda söylemek, gayret sarf etmek, uğraşmak. Nehy-i münker aklın ve dini mübini İslâm'ın beğenmediği, hoş görmediği hususları yaptırmamak, men etmek, kötülükleri ortadan kaldırmak hususunda sözle, fiil ile çalışma yapmak manasına geliyor.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz hazretlerinden rivayet edilmiş ki;

Mürû bi'l-ma'rûfi ve in lem te'melû bihî. İyi olan şeyi, mâ'rufu emrediniz.

Ve in lem te'melû bihî. Onunla amel işlememiş bile olsanız, yapmamakta bile olsanız yine iyiyi söyleyin.

Tenâhev ani'l-münkeri. Kötülükleri de nehy etmeye, yasaklamaya, ortadan kaldırmaya yaptırmama gayret ediniz.

Ve in lem tentehû anhü. Her ne kadar kendiniz tam ondan vazgeçemediyseniz bile. Şimdi emri mâ'ruf nehyi münker mevzuunda bu kaide hakkında bir kaç söz söyleyelim. Umumiyetle yaygın bir kanaat olarak denir ki efendim ben kendim daha tatbik edemiyorum başkasına nasıl söylerim kendim daha yetişmedim, kendim olgunluğa ermedim, başkasına bu hususu nasıl anlatayım?

Kısmen doğrudur bu soru. Bu tarz da düşünmek, bu tarz da itiraz edip de önce ben kendimi yetiştireyim, bilgi sahibi olayım, kendimi düzelteyim, başkalarına ondan sonra bu sözleri söylemeye hakkım da olsun diye düşünmek doğru. Doğru ama sonu yok. Yani hangi insan ben tam kemâle erdim, hiç kusurum kalmadı, artık söz söyleyebilirim diyebilir. Herkes hele el elden üstün olduğuna göre, akıl akıldan üstün olduğuna göre, takva takvadan üstün olduğuna göre, herkes diyecek ki ben kimim?

Ben Allah'ın aciz, naçiz, biçare, miskin bir kuluyum. Olamadım bir türlü diyecek.

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem
Efendimiz bile ne buyuruyor?

مَا عَبْدُنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ يَا مَعْبُودُ سُبْحَانَكَ

*Sübhaneker mâ abednâke hakka ibâdetike
yâ ma'bûdü.*

Ey mâbudumuz olan, Mevlamız olan, Rab-
bimiz olan Allâhu Teâlâ Hazretleri biz sana
lâyıkıyla amel edemedik, sana lââyıkıyla ibadet
edemedik diyor.

سُبْحَانَكَ مَا ذَكَّرْنَاكَ حَقَّ ذِكْرِكَ

Sübhaneke mâ zekernâke hakka zikrike.

Seni lââyıkıyla zikredemedik.

مَا شَكَرْنَاكَ حَقَّ شُكْرِكَ سُبْحَانَكَ

Sübhanেকে মাহে শেরনাহে হাক্কাহে শুক্রিকে.

Seni lâayıkıyla şükür edip nimetlerini nimetlerine karşı şükrederek hamd ü sena edemedik sana diye. Peygamber Efendimiz böyle söylediğine göre herkes tabi netice itibariyle benim eksiğim kusurum çok diyecek. Kendisini öyle görecek ve çekinecek bu işten. Bunun aksine tamam ben bilgiliyim, ben oldum, ben kâmilim dese böyle diyen bir insan aslında kâmil değil. Çünkü nice kusurlar vardır insanların. Ben dedi mi bir insan bir kere Allahu

Teâlâ Hazretleri'ni sevmez. Kendisini beğenmek diyoruz ya hani ben oldum, ben tamamım, ben eksiksizim, ben bu işi yapabilirim. E bu da doğru değil.

Demek ki bu düşünceler göz önünde tutulursa o zaman kimse kötülüğü men etmeyecek, iyiliği emretmeyecek. Bu mantık ile hareket edersek. Tevazuundan dolayı kendisini olgun kabul etmeyecek, konuşmayacak. E öteki türlü ben oldum diyen bir insan zaten nakıs bir insan. O taraftan da iş ters görünüyor. İşte bu bir tehlike. Bu bir tehlike. Emri mâ'ruf nehyi münker yapılması gereken bir iş. Farz. Allah'ın farzlarından birisi. Biz gözümüzün önünde bir kötülük, bir günah işlenirken bigâne kalamayız. Bir hayrı yapmaya, yaptırmaya onu desteklemeye imkanımız varken kenarda duramayız.

Geçenlerde bir hadîs-i şerîf okumuştuk ki, bir kimse kabre konulduğu zaman iki melek gelecek ve diyecekler ki, hadîs-i şerîfin metnini okumuyorum, manasını naklediyorum. Biz sana bir vuracağız. Müsaade almak için söylemiyorlar. Önceden bildiriyorlar, sana bir vuracağız. Ve bir vuracaklar, kabrin içi o vuruşun, o

darbenin şiddetinden ateş dolacak. Adam perişan olacak.

Neden?

Sonra kendini toparladığı zaman, söz söylemeye tekrar soru sormaya hale müsaitleştiği zaman diyecek ki, bana neden vurdunuz?

Kabahatim ne?

Denilecek ki sen abdestsiz namaz kılıyordun. Bir de bir keresinde bir yerden geçiyordun, yan tarafta bir mazluma başkaları zulüm yapıyorlardı, sen ses çıkartmadın. Geçtin yanlarından. Abdestsiz namaz kılmayı biraz izah etmiştik, bak yanından, zalimin yanından geçiyorsun, mazlumu kurtarmıyorsun onun elinden, yani bir zulüm var ortada, bir kötülük var, ona mani olmadın diye o kimseye böyle bir ceza kabirde başlıyor. Tabi ahirette de hesabı var. Ondan sonra daha arkası var bu işin.

Demek ki emri mâ'ruf farz yapılacak cemiyetin ayakta durması, ilerlemesi ancak bu kaideye bağlı. Galiba İtalyan başvekilllerinden birisine sormuşlar. İtalya niye böyle perişan duruma düştü?

Neme lazım demiş. Demek istemiş ki yani lastikli bir söz söylüyor. Neme lazım yani bana

sorma beni ilgilendirmez demiş gibi oluyor ama arkasında asıl mana neme lazımcılık zihniyetini güttüler de kötüler ortaya çıktığı zaman iyiler mani olmadılar. İyiler birer kenara çekilirse ahlâklılar, edepliler, terbiyeliler bir kenara çekilirse ortayı eşkıya alır. Hırsız alır, arsız alır.

Halbuki bu cemiyet bizim Allahu Teâlâ Hazretleri bize emanet eylemiş. Cemiyete karşı vazifelerimiz var. Dağın başında oturmak iş değil. Asıl cemiyetin içinde yaşayıp insanlara faydalı olacağız. İnsanlara ne kadar faydalı olursak o kadar büyük ecir alırız. İnsanların ecir bakımından en yükseği başka insanlara faydası daha çok olandır. En çok olan en büyük ecir alır. Derece derece öyle. Tabi faydanın en önde geleni de onların imanını, itikadını teyit takviye edici çalışmalar yapmak.

İşte emri mâ'ruf farz olduğundan ki biraz sonra yeri geldikçe âyetleri okuyacağız ve icap ederse bu mevzuyu bitiremediğimiz zaman daha başka yerlerde başka zamanlarda devam edeceğiz. Bir insan ben daha olmadım, ben daha yetişmedim diye geri durmayacak. Bildiği hak bildiği şeyi yapmaya çalışacak.

Çünkü bu hadîs-i şerîf işte o ölçüyü veriyor bize. Müslüman evet olmadım der ama yine

birçok kimseden üstündür. Her ne kadar onunla amel etmiyorsanız bile iyiliği emredin. Yani ben yapamıyorum, söylemeyeyim falan gibi bir şeyle zihniyetle hareket etmeyeceğiz. Yani hepimize az çok bir vazife düşüyor. Kötülükten men etmek, iyiliği emretmek.

a. Müminin İyilik Sorumluluğu

Enes İbn Mâlik radiyallahu anh'ten rivayet edildiğine göre yine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz buyurmuş ki;

إِنَّ مِنَ النَّاسِ نَاسًا مَفَاتِيحَ لِلْخَيْرِ مَغَالِيقَ لِلشَّرِّ وَإِنَّ
مِنَ النَّاسِ نَاسًا مَفَاتِيحَ لِلشَّرِّ مَغَالِيقَ لِلْخَيْرِ فَطُوبَى
لِمَنْ جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الْخَيْرِ عَلَى يَدَيْهِ وَوَيْلٌ لِمَنْ
جَعَلَ اللَّهُ مَفَاتِيحَ الشَّرِّ عَلَى يَدَيْهِ.

Inne mine'n-nâsi nâsen mefâtîha li'l-hayri ve meğâlîka li's-şerri. Ve inne mine'n-nâsi nâsen mefâtîha li's-şerri meğâlîka li'l-hayri. Fe tûbâ li men cealellâhü teâla mefâtîha'l-hayri alâ yedeyhi. Ve veylün limen cealellâhü teâla mefâtîha's-şerri alâ yedeyhi. Yani ellezi ye'muru bil maruf ve yenha anil münker ila ahiril ibareh.

Peygamber Efendimiz buyurmuşlar ki; İnsanların bir grubu vardır ki hayırların anahtarlarıdır onlar. Ve şerlerin seddidir. Şer kapılarını kapattırırlar varlıklarıyla, hayır kapılarını açarlar. Hayır kapısıdır kendileri, şerlerin de önünde seddir, manidir. Bazı kimseler vardır ki şerrin anahtarıdır, kapısıdır. Hayırın önüne dururlar. Allahu Teâlâ Hazretleri birincilerden eylesin cümlemizi. Çünkü buyuruyor ki Peygamber Efendimiz Allahu Teâlâ Hazretlerinin kendi eliyle hayrı yaptırttığı hayra anahtar olmuş olan kimselere ne mutlu, şerre anahtar olan onların elleriyle şerri yaptırdığı kimselere de veyz olsun, yazıklar olsun. Demek ki hepimiz bakacağız kendimiz acaba hayra mı yarıyoruz şerre mi yarıyoruz şimdi çeşit çeşit toplantılar oluyor kısmen katılıyoruz bakıyorum koca koca ünvanlı adamlar bir sürü ıvır zıvır iş yapıyorlar, yaptığı işin faydası mı var zararı mı var farkında değil. Yani şöyle derli toplu bir düşün, aklını orta yere başına devşir, şöyle bir meseleyi derinlemesine düşün yaptığın iş insanlığa faydalı mı, zararlı mı diye ölç ondan sonra yap., Yok. Nefis peşinde, efendim gurur peşinde, alkış peşinde öyle Allah cümlemizi böyle hayırların vasıtaları

eylesin, şerhlerin vasıtaları olmak durumuna düşürmesin.

Allahu Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerîm'de buyurmuş ki;

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ

Ve'l-mü'minûne ve'l-mü'minâtü ba'duhüm evliyâu ba'd.

Müminler, mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin dostlarıdır.

Ye/murûne bilma'rûfi veyenhevne 'animunkeri. İyiliği emrederler, kötülüğü yasaklamaya, ortadan kaldırmaya, yaptırmamaya gayret ederler.

فَإِمَّا الّذِي يَأْمُرُ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَى عَنِ الْمَعْرُوفِ فَهُوَ مِنْ عِلَامَاتِ الْمُنَافِقِينَ

Fe emmellezî ye'müru bi'l-münkeri ve yenhâ ani'l-ma'rûfi fe hüve min alâmâti'l-münâfikîn.

Aksini yapanlar yani şerri emredip de hayrı engellemeye çalışanlar onlar da münafıklardır. Bu durum münafıklık alametidir.

Çünkü Kur'an-ı Kerîm'de o âyet-i kerîmin devamında da buyuruluyor ki;

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ

El-münâfikûne ve'l-münâfikâtü ba'duhüm min ba'd.

Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerine denktir onlar. Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.

يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ

Ye'mürûne bi'l-ma'rûfi ve yenhevne ani'l-münker.

Kötülüğü emrederler. İyiliği de engellemeye çalışırlar. Şimdi bu ibarede, bu âyeti kerîmede bizim ibret alacağımız bir şey var.

E'l-mü'minûne ve'l-mü'minâtü deniliyor. Mümin erkekler ve mümin kadınlar deniliyor. Bak bu ibarenin bizim karşımıza gelmesinde bir tevafuk var.

Burada bizim dinleyicilerimizin bir kısmı erkek, bir kısmı kadın. Allahu Teâlâ Hazretleri diyor ki, bu âyet-i kerîmenin manasıyla bize o mana geliyor ki, Erkekler de emri ma'rûf yapacaklar. Kadınlar da emri ma'rûf yapacaklar. Erkekler de nehyi münker de çalışacaklar. Kadınlar da nehyi münker de çalışacaklar. Yalnız erkeklere düşen bir şey değil. Kadınlar kadınları islah etmeye çalışacak. Doğru yola

çağırmaya çalışacak. Onları öğretmeye, eğitmeye çalışacak. Ve iyi işlerin yerleşmesini, cemiyete yerleşmesini sağlamaya çalışacak. Erkekler de öyle. Erkekler arasında çalışma yapacak. Bunun aksine yaparsa bir insan. Diyelim ki bir yerde bir topluluğa ders veriliyor, dini bilgiler öğretiliyor, bir başkası da bir başka sebepten dolayı ona kızmış, buna kızmış, ders veren şahsa gitmiş, o toplantıyı şikayetle, şunuyla, bunuyla engelliyor. Bak o zaman o da ne alameti oluyor?

Münafıklık alameti oluyor. Çünkü münafıklar hayrı engeller, şerri emreder deniliyor âyet-i kerîmede. Allahu Teâlâ Hazretleri cümlemizi böyle üzerimize nifak şeyi buluşturmasın. Nifak eseri, tozu konmasın üzerimize. Münafıklıktan uzak eylesin. Hayrı emredici kimseler, hayrı icra edici kimseler olalım. Hanımlar da öyle yani fevkalade dikkatli olmaları lazım ki kendilerine vazifeler düşüyor. Biz gidip de hanımların evlerine, hanımların karşısına anlatamayız. Onlar da camiye her zaman gelemezler. Efendim evini bırakıp da yani böyle kalkıp camiye gelmek filan herkes her zaman yapacak. Herkesin yapacağı bir şey değil. Her zaman olmuyor.

O halde hanımlar hanımlara, erkekler erkeklere, herkes gücü yettiği kadar bu çalışmadan nasibini alacak ve bu hayrı yerleştirmek, şerri engellemek işinde vazife görecek.

Müftü var, vaiz var, imam var, sizler yapın. Bu şeye benzetiyorum ben, bu gibi bir mantık ileri süren olursa Musa aleyhisselam'ın kavminin Musa aleyhisselam'a söylediği söze benzetiyorum. Musa aleyhisselam kavmini Firavun'un zulmünden kurtardı. Denizden geçirdi. Deniz yarıldı Allahu Teâlâ Hazretleri'ni kurtarmak için, yakalanacakları sırada denize açtı, oradan geçtiler. Firavun ve ordusu boğuldu. Öbür taraftan Filistin'e doğru giderken çölde tabii yiyecek yok, içecek yok. Allahu Teâlâ Hazretleri bıldırcınları gönderdi onlara. Bıldırcınlarla besledi. Kudret helvaları rüzgarla geldi. Yani böyle oralarda teşekkül eden, bizim bu cihan harbi'nde askerlerimizin de yediği şeyler yani. Kudret helvasıyla, bıldırcın etiyle onları besledi. Fakat Filistin'e geldikleri zaman içeride tabi bir hükümdar var, bir zalim topluluk var. Musa aleyhisselam hadi bunlarla uğraşalım, kurtaralım falan dediği zaman biz burada duruyoruz, sen git Rabbinle

çarpış dediler yani şey yapmadılar. Siz çarpışın, siz cihad edin, biz burada duruyoruz dediler, yan çizdiler. Vazifeden kaçındılar. Onun için hepimize vazife düştüğünün idraki içinde olacağız. Hepimiz çobanız. Hepimizin bir sürüsü vardır. Hepimizin bir arkadaş grubu vardır. Öğreneceğiz, öğreteceğiz.

Hz. Ali Efendimiz'den rivayet edildiğine göre radiyallahu anhu ve kerramallahu vechehû buyurmuş ki;

Efdalü'l-e'mâli. Amellerin en yükseği, en üstünü, *el-emru bi'l-ma'rûfi ve'n-nehyü ani'l-münker* iyiliği yaptırmak için emretmek, kötülüğü yaptırmamak için, mani olmak için çalışmaktır.

Ve şenânü'l-fâsiki. Yani bulduğunu, fasık kimseye de yani günah işleyen, günahkâr, apa-raşikâr, günah işleyen kimseye de kızgınlık duyacak insan.

Bu günahı neden yapıyor?

Yapmasın diye ona muhabbet edemez yani. Bir insan kalkıp da Allah'a âsî gelen, içki içen, kumar oynayan, hırsızlık yapan, arsızlık yapan, rüşvet yapan, alan daha bildiğimiz bilmediğimiz birçok şerler var malum. Onları işleyen kimseyi sevemez. O fasık kimseye yani

fısk-ı fücürünü açıkça icra eden bir kimseye muhabbet beslemek tehlikeli bir şeydir. Ona kızacak ki, ona kızgınlık etmek suretiyle o fiilin yayılmasını engellemekte yerine alacak. Kim?

فَمَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظَهَرَ الْمُؤْمِنِ

Fe men emera bi'l-ma'rûfi şedde zahra'l-mü'mini.

Kim iyiliği emrederse, iyiliği desteklerse müminin sırtına sırtına destek olmuş olur, yani onun arkasında yer almış olur, müslüman'ı desteklemiş olur.

وَمَنْ نَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ أَرْغَمَ أَنْفَ الْمُنَافِقِ

Ve men nehâ ani'l-münkeri, erğame enfe'l-münâfiki.

Kötülüğü men eden kimse de münaфіğın, fasığın burnunu yere sürttürmüş olur. Nemelazımcılık bir cemiyeti çökertir. Biz bu cemiyetin sokağından da mesulüz, lambasından da mesulüz, çocuklarından da mesulüz, her şeyinden mesulüz. Çocuk bizim gözümüzün önünde komşunun eriğini çalamamalı. Çocuk bizim gözümüzün önünde kiracısı olmayan evin camına taş atıp şangır şungur kıramamalı. Filanca filancaya haksızlık edememeli. Şu

yolun çamuru, kiri pası temizlenmeli, düzelmeli. Aktif insan olacağız.

Ne güne yaşıyoruz, niçin yaşıyoruz?

Allah'ın rızasını kazanalım diye. Bir köşede otur, al eline tesbihi, bacak bacak üstüne at, sabahtan akşama kadar kenarda vakit geçir, ne konuşacağını da bilme, şey yapma falan. Köylerde umumiyetle olan budur. Köyün kahvesine gelir mesela adam, oturur, sabahtan akşama kadar ya kağıt oynayacak, ya domino, tavla vs. oynayacak veyahut da işte parti münakaşası, bilmem şu konuşma, bu konuşma filan boş. Dolu işler yapmalıyız yani işe yarayacak bir hayat tarzımız olmalı.

b. İmanın Önemi ve Hakikati

Katâde' den rivayet edildiğine göre bir şahıs Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'e gelmiş Mekke'deyken Peygamber Efendimiz ve demiş ki Resûlullah olduğunu söyleyen kişi sen misin?

Mekke'de daha Peygamber Efendimiz böyle ben de Allah'ın peygamberiyim diye ortaya çıkmış. Bir şahıs geliyor böyle diyor. *Kâle neam*. Peygamber Efendimiz onun üzerine evet o şahıs benim.

أَيُّ الْأَعْمَالِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟

O halde söyle bakalım, madem Allah'ın Resûlü'yüm diyorsun, yapılan işlerin, amellerin, fiillerin Allah indinde en sevgilisi, en sevimlisi hangisini bana bildir. Söyle.

قَالَ: الْإِيمَانُ بِاللَّهِ

Evvela Allah'a iman etmiş olmak. Allah'a iman etmedi mi hiç kıymeti yok. Hiç kıymeti yok. Evin temeli su içinde olunca, çamur içinde olunca üstüne bina yapmanın kıymeti olur mu?

Kayar gider. Kayar gider. Veyahut zaten duvarı tutturamazsın. Duvarı çatlar, yıkılıverir. Temelin bir kere sağlam bir şeyde olması lazım. Evvela Allah'a iman edecek, mümin olacak. Efendim mümin olmayan kimse de acaba böyle vicdani kanaatiyle, aklıyla iyi insan olamaz mı?

Ah o iyi insan olmak öyle zor bir şey ki. İnsanın nefsi var. Hep kendi tarafına yontup, hep günahlara sevk eder insanı. Yan gelip yatmayı ister, yemeyi içmeyi ister, bedavadan kazanmayı ister. Başkaları ne yaparsa yapsın. Onların parasını, pulunu gasp etmeyi ister, fırsat bulsa. Şeytan var, dürter insanı, aldatır. Öyle ahiret korkusu, hesap fikri olmasa insanın

zikirle, namazla, niyazla gönlü paklanmasa, temizlenmese bir insanın iyi insan olması o şeydir, o aldatmacadır, paravanadır.

İşte mesela hatırıma hemen gelivermiş bir misal Kissinger, Amerikan bilmem hariciye vekillerinden birisiydi bir ara. Hariciye vekili ama her gittiği yerde şu kadar flört yapar, bu kadar bilmem ne yapar diye gazeteler yazardı hep. Bu adamın karısı yok mu?

Bu ne biçim aile reisi?

Nasıl şey?

E münevver işte, bak başbakan olmuş şey yapmış veya dışişleri bakanı olmuş ama olmaz. İnsanoğlunun bir tabiatı var. İnsanoğlunu din ve iman zapturapt altına almazsa ha sokaktaki kediler başka hayvanlar neyse ha insan başka yaratılışında bir farkı yok ki. O da aynı hareket eder, berikisi de aynı hareket eder. İnsanı hayvanlardan farklı yapan insanın aklıdır. İmanıdır. İnsanı üstün yapan, bazı hayvanların yaptığı şeyleri yapmaktan alıkoyan, insanca davranışa sevk eden insanın aklıdır. Aklını sen bir tarafa koy, imanını bir tarafa koy. Akıl da kendi kendine olmaz. Akıl da kendi kendine bırakıldı mı, yanlış şeyler telkin eder insana. Yani onun da bir, aklın da gözü kördür. Bir akıl

vardır, bankayı soymakta kullanır insan o aklı. Adamı nasıl öldüreceğini, soyacağını düşünmekte kullanır. Falancayı nasıl aldatacağını, dolandıracağını, çok kurnazdır adam, çok akıllıdır, dolandırmakta kullanır. Demek ki aklın da irşada ihtiyacı var. İşte o aklın da irşadı iman. Önce iman olacak insanda. Allahu Teâlâ hazretlerine imanı olacak. Ondan sonra o iman ile kalbin nurlandı mı ondan sonra işler başlıyor yani. Hayırlı işler başlıyor. Onun için Peygamber Efendimiz buyurdu ki işlerin en hayırlısı önce imandır. İman etmeyen olmaz. İman etmedi mi adam öyle bocalayıp yalpalayıp durur.

Sümme mâzâ.

Sonra nedir?

Anladık. Önce iman etmek lazım. Zaten Kur'an-ı Kerîm'de hatırlarsınız ki buyuruluyor ki, Allahu Teâlâ Hazretleri her günahı affeder, şirki affetmez. Müşrikliği affetmez Allahu Teâlâ Hazretleri. Garanti, aşikâr çok net olarak bize söylediği bir husus bu.

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ
لِمَنْ يَشَاءُ

Innellâhe lâ yağfiru en yüşrake bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike li men yeşâü.

Allah'ı doğru bilemezsen yandın. Allah'a şirk koşarsan yandın. Yani Allah'ı tanıyorum demek de para etmez. Çünkü Hristiyanlar da Allah diyor, Yahudiler de Allah diyor, efendim bilmem Afrika kabileleri, bilmem putperest kabileler onlar da Allah diyorlar ama mühim olan Allah'ı sadece Allah demek değil, doğru bilmek lazım. Doğru bilmeyince Allahu Teâlâ hazretleri bir kere şirk, şirk ile kendisini öyle yalan yanlış tanıyan kimselerin o günahını affetmiyor bir kere. Onun için ne yapıp yapıp, hakiki imana sahip olmamız lazım bizim burada. Hakiki böyle, Allah dediğimiz zaman kalbimiz hoplamalı, tüylerimiz diken diken olmalı, içimize bir sevgi dalgası yayılmalı, Allah aşkına dediği zaman akar sular durmalı, Allah'ın rızası bahis konusu olduğu zaman hiç kimse bizi yolumuzdan döndürememeli. Öyle olmadıktan sonra olmaz. Önce iman.

Sonra.

c. Sıla-I Rahim

ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: صَلَّةُ الرَّحِمِ

Sümme mâzâ? Kâle: Siletü'r-rahimi.

Yakınlar, akrabalar ile bağlantıları devam ettirmek. Cemiyet hayatına teşvik ediyor dinimiz bak. Yapayalnız yaşamayı şey yapmıyor. Başkalarıyla iyi geçinmeye teşvik ediyor. Geçen hafta da onu söyledik.

Ne dedik?

Birbirini Allah rızası için seven, muhabbet eden kimselere benim sevgim, muhabbetim şart olur, gerekli olur, vacip olur diyor hadîs-i şerîfi, metnini okuduk. Allahu Teâlâ Hazretleri Resûlü ile bize bildiriyor ki, bir müslüman, bir başka müslümana Allah rızası için muhabbet beslerse, muhabbetleri, ahbaplıkları olursa aralarında, onlara benim sevgim şart olur, gerekli olur, vacip olur buyuruyor Allahu Teâlâ Hazretleri.

Demek ki burada da imandan sonra dedi ki;

Siletü'r-rahimi. Yani akrabalarınıza seviş bakalım öyle kaş çatıp da darılma, şey yapma, ilgiyi kesme müminleri sev, başka insanları sev, sevgi.

Üçüncüsü.

ثُمَّ مَاذَا؟ قَالَ: الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ

Sümme mâzâ? Kâle: El-emru bi'l-ma'rûfi ve'n-nehyü ani'l-münkeri. İyiliği emretmektir, kötülükten men etmektir. İyi şeyi yapmaya, yaptırmaya çalışmaktır, kötü şeyi engellemeye çalışmaktır.

قَالَ: فَأَيُّ الْأَعْمَالِ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ؟

Kâle: Fe eyyü'l-a'mâli ebğadu ilellâhi? Subhanallahi teâla. Adamcağız demek ki konuşmaktan zevk mi aldı nasıl olduysa Peygamber Efendimizin karşısında sorularını devam ettiriyor.

Peki o halde Allah indinde en Allah'ın kızdığı, en mebguz, en gazabını çekici olan amelleri hangileridir?

قَالَ: الْأَشْرُكُ بِاللَّهِ

Kâle: Eş-şirkü billâhi. Allah'a şirk koştur.

ثُمَّ مَاذَا؟ قَطِيعَةُ الرَّحِمِ

Sümme mâzâ? Katîatü'r-rahimi. İkincisi, akrabalarla en sevilmeyen amellerden birisi

emri ma'rûf nehyi anil münkeri terk etmektir diye hadîs-i şerîf bildiriyor.

d. Günahkar Toplumlara Gelen Azap

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'den şu hadîs-i şerîf rivayet edilmiş.

مَا مِنْ قَوْمٍ يَكُونُ فِيهِمْ رَجُلٌ يَعْمَلُ بِالْمَعَاصِي
يَقْدِرُونَ أَنْ يُغَيِّرُوا عَلَيْهِ وَلَا يُغَيِّرُونَ إِلَّا أَمَّهُمُ اللَّهُ
بِعَذَابٍ قَبْلَ أَنْ يَمُوتُوا

*Mâ min kavmin yekûnü fîhim racûlün
ya'melü bi'l-meâsî yekdirûne en yügayyirû
aleyhi ve şâ yügayyirûne illâ âmmehümüllâhü
bi azâbin kable en yemûtû.*

Çok dikkatli olarak dinleyin ve hatırlınızda tutun ki Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş. Bir kavim içlerinden bir adam measiyi işliyorsa yani Allah'a isyan, günah işliyorsa ve o kavim, o adamın o günah işlemesini engellemeye güçlü ise, yeterince güce sahipse, o güce imkana sahip oldukları halde o günahın yapılmasını engellemiyorlarsa, Allahu Teâlâ Hazretleri böyle bir kavme azabı umumi indirir.

İllâ âmmehümüllâhü bi azâbin. Azabı Allah hepsine şâmil kılar.

Sonra. *Kable en yemûtû*. Ölmeden evvel o azabı tattırır onlara. Yani dünyada da demek ki azap var. Burası da çok mühim. Yani emri ma'rûf nehyi münker yapılmadığı zaman bir farz terk ediliyor. O farzın terkinin cezası o farzı terk ettin diye ahirete bırakılmıyor. Dünyada da cezası var. Umumi bir azap geliyor.

Neden?

Çünkü emr-i ma'rûf nehy-i münker sosyal, cemiyet hayatına ait bir hizmettir, bir vazifedir, bir farzdır. Onu yapmayınca bu dünyada da cemiyet hayatı içinde bir sıkıntı görülüyor. Şimdi gelde bu sözlerin, bu hadîs-i şerîflerin duyulmasından sonra bizim geçtiğimiz şu devreyi bir hatırlama.

Nasıl azap umumileşti?

Kimse sokağa çıkamaz oldu, herkes hayatından korkar duruma geldi.

Neden?

Yapmadın ki ondan önceki devrelerde emri ma'rûf nehyi münker. Çalışmadın ki, gayret sarf etmedin ki kötülüğü engellemekte, iyiliği icra etmekte bir vazifen olduğunu düşünüp de biraz onun için titremedin ki. Al-lahu Teâlâ Hazretleri diyor ki iki korkuyu, iki emniyeti aynı şahısta toplamam.

Nedir iki korku?

Eğer o şahıs bu dünyada benden korkup da tedbirli, dikkatli, iyi kulluk yaptıysa korkuya dayanan onu ahirette korkutmam. Bu dünyada korktu, korkarak hareket etti, ona ahirette korku yok.

لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

Lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yehzenûn.

Korku yok, mahzun olmak yok. Orada sevinecek. İki emniyeti de toplamam bir insanda, eğer o adam bu dünyada ferah, fahur, rahat, geniş yaşıdıysa, dünya yıkılsa umurunda değil. Hiç aldırmıyor. Ya sen bu cemiyet içinde yaşamıyor musun?

Bu Türkiye batarsa sen kurtulacak mısın?

Batarsa kurtulacak mısın?

Sen de batacaksın ama hiç aldırmıyor. Yazlıklar, kışlıklar, seyahatler, akdeniz seyahatleri, deniz kenarları, plajlar, kışın Uludağ'da kayaklar, tabi herkes yapmaz bunu ama kimisi böyle tabi kendi keyfinden başka bir şey düşünmüyor yani cemiyette böyle insanlar az değil. Biz elhamdülillah gene Allah'ın az çok haramını helalini bilen kimseleriz de şöyle kıyıda köşede halkın vasat insanları olarak

Allah kusurlarımızı affetsin. Yolunca da gitmeye çalışıyoruz ama öyle insan var ki sabahdan akşama işi nefsin önünde emret ey nefsim ne istiyorsan yapacağım. İş o. Sabahdan akşama nefsin arzuları peşinde koşmak. Başka bir şey yok. Ömrünü onda geçiriyor. Geçirmek suretiyle tüketiyor kendisini. Bunun misali var mı? Tabi cemiyetimizden misal oldu. Eski ümetlerden de Lut kavmini hatırlayalım. Hani rivayetlerde söylemez mi ki, Lut kavmi yere göçürüldüğü, yerin dibine batırıldığı zaman onun içinde şu kadar gece namazı kılan, bu kadar ibadet eden, bu kadar oruçlu insan varmış.

Neden?

İşte kaidesi burada çıktı.

Âmmehümüllâhü bi azâbin. Azabı Allah umumi getiriyor. Sadece suç işleyenlere, günahı işleyenlere gelmiyor azap, topuna birden iniyor. Ben bir keresinde bir arkadaşları ziyarete gittim, daha doğrusu hocamız gitmiş, bizi de çağırmış, arkasından bir arabayla biz de gittik, deniz kenarındaymış evi, biraz oturduk, sizi kayıkla gezdireyim isterseniz dedi, pekala. Kayığa bindik, motoru var, şöyle bir şu tarafa doğru gidelim, bu tarafa doğru gezelim derken, deniz kenarını gördüm, ödüm patladı. Öyle pek

korkak bir insan değilim ama yani sanki kayığın üstüne yukarıdan taşlar yağıverecekmiş gibi geldi bana. İnsanlar da yani din, iman, edep, hayâ, utanma filan denilen şeyler hani biz biliyoruz ya bazı insanlar arasında unutulmuş. Artık uzun boynunu izah etmeyeceğim. Oralarda ödüm patladı, kayığın üstüne taş düşecek sandım. Taşlar böyle yağacak sandım.

e. Ümmetin Vazifeleri

Yine Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'den gelen haberlerden anlaşılıyor ki; Bir kimsenin emri ma'rûf nehyi münker yapması şüphesiz kör bir ortaya zıplama tarzında olmayacak. 20 kişi şurada bir kötülük yapıyorlar, sen de gidiyorsun, adamlar belli ki hepsi eşkıya, sen onların yanına gittiğin zaman sana bir kast edecekler yani, sana bir zarar dokunacak, öyle değil. Şartı neymiş?

الْقُدْرَةُ إِذَا كَانَتْ الْغَلْبَةُ لِأَهْلِ الصَّلَاحِ ؟؟؟؟ عَلَيْهِمْ
أَنْ يَمْنَعُوا أَهْلَ الْمَعَاصِي مِنَ الْمَعْصِيَةِ

El- kudrati iza kaneti'l-ğalabetü li ehli's-salâhi fezvâcibu aleyhim en yemneu ehle'l-measî mine'l-ma'siyeti.

Kudreti olacak insan. Söylediğini yapmaya gücü kuvveti varsa yapacak. Eğer iyi insanların elinde güç kuvvet olur da, günah işleyenleri engellemeye güçleri yeterse o zaman günahı engelleyecekler.

Bizim ümmetimizi Allahu Teâlâ Hazretleri âyet-i kerîmede şöyle methetmiştir.

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ
الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ
الْفَاسِقُونَ

*Küntüm hayra ümmetin uhricet li'n-nâsi
te'mürûne bi'l-ma'rûfi ve tenhevne ani'l-
münkeri ve tü'minûne billâhi, ve lev âmene
ehlü'l-kitâbi le kâne hayran lehum, minhümü'l
mü'minûne ve ekseruhümü'l-fâsikûn.*

Bu âyet-i kerîmede bizi Allahu Teâlâ Hazretleri şöyle methediyor. Kuntum hayra ummetin. Siz en hayırlı ümmetsiniz. Biz ümmetlerin en hayırlısıyız elhamdülillah. Bize bu şerefi bahşeder Allahu Teâlâ Hazretlerine sonsuz hamdü sena ederiz ki cihan yaratıldığında

insanoğlu var edildiğinden şu zamana kadar geçen ümmetlerin en hayırlısı hangisidir?

Ümmet-i Muhammed'dir.

Neden?

Resûlünün şerefinden dolayı ümmeti de en şerefli ümmet. Resûlullah seyyidil evveline vel ahirin ümmeti de hayrül ümmet. Kuntum hayra ummetin., âyet-i kerîme söylüyor yani şahsi bir iddia veya söz değil, siz en hayırlı ümmetsiniz. Sonra bir husus daha belirtiliyor, uhricet linnâs, siz insanlar için çıkartıldınız. Yani bir vazifeniz var.

Te'mürûne bi'l-ma'rûfi ve tenhevne ani'l-münkeri. İyiliği emredersiniz, kötülüğü men etmeye, engellemeye çalışırsınız.

Ve tü'minûne billâhi. Allah'a imanınız vardır, inanırsınız. Allah'a imanınıza dayanarak iyiliği emreder, kötülüğü men edersiniz. Sizin ümmet bu iş için çıkarılmıştır. Vazifeli bir ümmetiz biz. Vazifemiz bu.

Ve lev âmene ehlü'l-kitâbi. Keşke, keşke o ehli kitaptan olan eski ümmetlere bakiyesi olan o Yahudiler, Hristiyanlar da sizin bu halinizi anlasalardı da imana gelselerdi.

Le kâne hayran lehum. Öyle yapmaları onlar için çok hayırlı olurdu.

Minhümü'l mü'minûne ve ekseruhümü'l-fâsikûn. Onların içinde Allah'a iman etmiş ibadet ehli kimseler vardır ama, ve *ekseruhümü'l-fâsikûn*, ekseriyeti fâsık. Allah fâsık diyor yani onlara.

Diğer bir âyet-i kerîme var. Emr-i ma'rûf nehyi münker mevzuunda.

Buyuruyor ki, Allahu Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerîminde;

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ
بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ

Ve'l-tekün minküm ümmetün yed'ûne ile'l-hayri ve ye'murûne bi'l-ma'rûfi ve yenhevne ani'l-münker, ve ülâike hümü'l-müflihûn.

Sizden bir ümmet olsun ki hayra çağırınsın, iyiliği emretsin, kötülüğü men eylesin. İşte felah bulmuş insanlar onlardır. Burada sizden bir ümmet olsun demekten murad, siz böyle bir ümmet olun demek manasınadır diyorlar bazı âlimler.

Yani toptan bütün Ümmeti Muhammed nasıl olacak?

Hayra davet eden, iyiliği yapmak hususunda elinden gelen yardımı, sözü, fiili ortaya koyan, kötülüğu engellemek hususunda da elinden gelen gücü, kuvveti ortaya koyup şerri yaptırtmayan. Eğer Amerika gibi, Rusya gibi bizim gücümüz, kuvvetimiz olsaydı, yani ordumuz, silahımız, hazinemiz, imkanlarımız eski devirdeki gibi olsaydı biz yaptıır mıydık bu zulümleri?

Silah satılsın diye milletleri birbirlerine tutuşturur muyduk?

İstismar ettirir miydik?

Haksızlığı yaptıır mıydık?

Yaptırmazdık. Bizim zamanımızda bizim idareimizi pek çok milletler şimdi şey yapıyorlar, aah diyorlar, Müslümanların buralarda hakim olduğu zamanlar ne iyiydi halimiz diyorlar. Bulgaristan'da bir arkadaş bir Ramazan'da trafik kazası yaptı diye çıkartmamışlar dışarıya. Orada kalmış. Hocam diyor Bulgarlarla konuştum diyor. Osmanlılar zamanında ne rahattık diyor diyor. Çok rahattık diyor. Böyle nakletmiş Bulgarlar kendilerini. Şimdi demişler bu Ruslar geldi. Yani ne tadımız var, ne tuzumuz var, ne malımıza sahibiz, ne evimizde bir huzur var.

Neymiş o meğer o günler?

Ya öyle olur işte, hayırın kıymeti bilinmezse Allah o zaman şerri insana musallat eder. Umumi kaidedir, nimetin şükrünü eda etmesini bilmeyen insanların elinden nimet alınır. Sen buldun öyle kaymak gibi idarecileri, senin malını almaz, kilisene karışmaz, ırzına namusuna tecavüz etmez, haksızlık etmez, adaletle muamele eder. Yine istiklal sevdasına düştü, uğraştı, didindi. Efendim çeşitli tahriklere uydu. Ama şimdi pişman. Pişman ama işte iş işten geçti. Ama oradan bize ne şey yapıyor?

İşte Ümmet-i Muhammed olarak biz güç güç kuvvet sahibi olsaydık böyle yapardık yani. Bir başka manada şudur. Bazıları bu âyet-i kerîmedeki min kelimesinin manasından bunu çıkartıyorlar. Sizin bir kısmınız özellikle bu vazifeyi alsın. Yani tabi kiminiz esnaf olacak, kiminiz ticaret yapacak, kiminiz ziraat yapacak, ekecek, biçecek ama bir kısmınız şu işleri bıraksın da doğrudan doğruya emr-i ma'rûf nehyi münker hizmetini kendisine iş edilsin. İşin ne senin?

Ben emr-i ma'rûf nehyi münkericiyim, tüccarım, bilmem neyim, şunuyum, bunuyum değil, benim işim o desin. Yani sizden öyle bir

grup, sınıf olsun, onlar dini iyice öğrensinler, Kur'an-ı Kerîm'i, Hadîs-i Şerîf'i öğrensinler, Allah'ın ahkâmını öğrensinler, insanlar arasında çalışsınlar manasına gelir gibi izahlar yapanlar da var. İkisi de güzel ama, ikisi de güzel ama, tabi aslında bütün Ümmet-i Muhammed'e elinden geldiği kadar bu vazife düşüyor. Ben söz söylemesini bilmem, herkese gücüm yetmez. Sen de hanımına söylersin, çocuğuna söylersin. Akrabandan, evine gelen, çay içmeye gelen, kimseye söylersin. Herkese düşüyor. Ama ikinci manada çok güzel. Herkes dünya gayesinin peşine düşmüş, herkes kesemi doldurayım diyor. Herkes güzel bir rahat ev sahibi olayım, araba sahibi olayım, yaşayayım, zevk-i sefa süreyim diyor.

Peki nerede bu dinin yardımcıları?

Nerede bu dinin hizmetlileri?

Amerikalılar ta Afrika'ya batıl Hristiyanlık dinini yaymaya misyoner gönderiyorlar. Türkiye'ye misyoner gönderiyorlar. Uğraşıyorlar, didiniyorlar, para sarf ediyorlar. Gelip kapısını çalıyorlar insanın tak tak tak. Buyur. Biz Yehova şahitlerindiniz. E sizinle dini hususta konuşmak istiyoruz. Kapına geliyor. Kapısına geliyor insanın. Almanya'da benim kapıma

geldiler. Peki konuşalım. Konuşuyorsun, perişan ediyorsun, kıpırdayamayacak hale geliyor, mantıksız, şeysiz. O gidiyor, bir başkası geliyor. Yani vazifeli, böyle çalışanların şeyleri var. Onların işi gücü, dini yaymak, hizmeti o. Ötekiler de mali bakımdan onu destekliyorlar. Amerika'dan kalkıyor adam, Afrika'nın sıcak balta girmemiş ormanlarına gidiyor, oradaki yerlilerin arasına giriyor, onları tedavi edeceğim falan diye, gönlünü kazanıyor. Ondan sonra da işte hak din, hristiyanlıktır, bilmem İsa şöyledir, öyledir diye yanlış şeyler öğretiyor. Ve o vazifeye giderken Valiler falan elini öperlermiş öyle uçağa veya vapura binerken. Şerefli bir hizmete gidiyor diye. O halde efendim İslâm'da ruhban sınıfı yoktur denilir. Yani hep duymuşuzdur değil mi bunu?

İslâm'da ruhbanlık yoktur, ruhban sınıfı yoktur. Belli böyle bir şey yoktur. Yoktur ama işte bir çeşit var bak. Bu âyeti kerîmeden anlaşıldığına göre olması lazım. Herkesin böyle dünya işine dalması sonunda İslamiyet'i öğretecek, anlatacak kimse kalmıyor. Kur'an'ı okuyacak, okutacak kimse kalmıyor. Doğru düzgün okuyan, anlayan kimse kalmıyor. Dinin hangi işi asıl ıştır, hangi işi teferruattır bilen

kimse kalmıyor. Sanıyor ki müslümanlık gidip bir mezara mum yakmaktan ibarettir.

Müslümanlık bundan çok daha yüksek bir din. Müslümanlık hayat dini. Müslümanlığın olduğu yer uzaktan ışıltı ışıltı ışıltı olması lazım.

Hepimiz kusurluyuz, Allah affetsin.

Evimizin ışıltı olması lazım, sokağımızın ışıltı olması lazım, köyümüzün ışıltı olması lazım. Gidiyorsun Avrupa'ya hiçbir şey yok, çamur yok, her taraf yapılmış. Bu Ankara'da hangi semtte gittiysem her semtte bir kazı kazınmış, yollar berbat, şey yok. Belediye yetişemiyor demek ki. O zaman sen yap kendi evinin önünü. Yetişemiyorsa sen yap. Yani mesela canı durmaz insanın. Eğer içinde şey olsa, öyle bir aktivite olsa, canlılık olsa o zaman kendisi yapar. Veyahut yaptırır.

Ya sen nasıl belediyesin?

Ben sana para veriyorum, vergi veriyorum, yapsana şunu der. Para az geliyor. Daha fazla para vereyim yap ama der. Mesela değil mi yani canı durmayan insan böyle bir çalışma içinde olması gerekiyor. Yani illa kavgayla, gürültüyle yapmak şeyi yok ama iyilikle, güzellikle de çalışmak kapısı her zaman açık. Gidersin yani mesela ben biraz bizi davet ettiler, başka

ülkelere gittim. İran'a gönderdiler bizi. İran'da bir şey gördüm, gençler teşkilat kurmuşlar kendi aralarında. Devlet de desteklemiş. Maaşa falan baktıkları yok. Gönüllü olarak hastane yapmak, yol yapmak, çorak arazileri ağaçlandırmak gibi işleri yapıyorlar. Güzel bir şey. Yani kahvede duracağına, futbol oynayacağına adam idmanlı şey yapıyor, yolda kazma sallayarak, kürek sallayarak yapıyor. Bir yoldan götürdüler bizi, iki tarafı böyle gelişigidişi üçer şerit, işte bunu dediler, bu teşkilat yaptı. Uçsuz bucaksız arazileri gösterdiler ağaçlandırılmış, işte burayı onlar ağaçlandırdı. Bir hastaneye götürdüler, işte bu hastaneyi onlar yaptı dediler. E bizimkiler ne güne duruyor?

Hep meşin ceket giyip motorsikletle gezecek mi yani?

Birazdan işte çalışmak bu. Böyle olacak. Memleketin işleri böyle düzelecek. Dinle dünya işleriyle din işleri ayrı. O ayrılığın manası başka. Bu dünyada yaşarken yani din, dünya işleri ayrı olur mu?

Din de her işte dinini düşünerek yapmak zorunda. Dinle dünya işlerinin ayrı olması başka manaya. Yani insan ne bileyim çeşit çeşit belki izahları yapılabilir. Ahireti için dünyası,

dünyası için ahiretini falan vasıta edip de hareket etmeyecek, onun sahası ayrı, bunun sahası ayrı falan demek. Onu ona karıştırmayacak manasına. Hani hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya yarın ölecekmiş gibi ahirete çalış falan diyorlar. Herhalde başka türlü anlamak lazım yani. Bizim dinimiz elhamdülillah her şeyle ilgilenir. Cemiyetin her ihtiyacıyla, insanoğlunun her ihtiyacıyla ilgilenir, ilgileneceğiz.

f. İyilik ve Kötülük

Burada tarifini yapmış sonra, diyor ki;

الْمَعْرُوفُ مَا كَانَ مُوَافِقًا لِلْكِتَابِ وَالْعَقْلِ

El-ma'rûfu mâ kâne müvâfikan li'l-kitâbi ve'l-akli. Ma'rûf denilen şey, Allah'ın Kur'an-ı Kerîm'ine ve akla uygun olan şeydir.

Münker olan şey nedir?

وَالْمُنْكَرُ مَا كَانَ مُخَالِفًا لِلْكِتَابِ وَالْعَقْلِ

Ve'l-münkeru mâ kâne muhâlifen li'l-kitâbi ve'l-akli. Akla ve kitaba aykırı olan şeydir. Bak bizim ahlâkımızın, değer hükümlerimizin ölçüsü Kur'an-ı Kerîm'dir.

Bir şey iyi mi kötü mü?

Hırsızlık iyi mi kötü mü?

Nereden belli?

Kur'an-ı Kerîm'den belli.

Efendim faiz iyi mi kötü mü?

Nereden belli?

Kur'an-ı Kerîm'den belli.

İçki iyi mi kötü mü?

Nereden belli?

Efendim faydası da varmış, çok da tatlıymış. Efendim şişmanlatıyormuş. Bizim ölçümüz Kur'an-ı Kerîm. Kur'an-ı Kerîm'de diyor ki haram.

Müslümansan, Kur'an-ı Kerîm'de ametü bil-lahi ve melaiketi ve kütübihi demedin mi sen?

Dedin.

Allah'tan daha mı iyi bileceksin?

Faydaları var ama onu içtiği zaman adam gidiyor otobüsü deviriyor yolda. Ondan sonra nara atıp, bıçağı çekip ötekisini bıçaklıyor. Eve gelip masayı deviriyor, kadını dövüyor. Hani faydaları sen bir tarafını niye gösterip öbür asıl zararlı taraflarını göstermiyorsun?

Maksadın adam kandırmak mı?

Kitaba ve akla uygun olacak. Ne güzel tarîf. Kitaba ve akla. Ben aklıma danışırım. Sen aklına danışırsan kendi aklıyla giden ya davul-cuya varır ya zurnacıya derler. Bizim orada bir söz vardır böyle. Olmaz. Akıl dediği şey, her

şeyi tam manasıyla gösterseydi bütün insanların bir noktada toplanması lazım gelirdi. Ama herkes benim aklım iyi dediği halde başka başka yollara gidiyor. Başka başka şeylere tapıyor. Başka başka işler yapıyor.

Diğer bir iki âyet-i kerîmeyi de zikrederek bu haftalık konuşmamızı nihayetlendirelim.

Eski ümmetlerin neden helâk olduklarını, niçin Allah'ın gazabına uğradıklarını, niçin Allah'ın rızasından düştüklerini anlatırken âyet-i kerîme de deniliyor ki;

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ

Kânû lâ yetenâhevne an münkerin fealûhü.

Yapmış oldukları kötülükleri men etmezlerdi aralarında işlenen kötülükleri.

لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

Le bi'se mâ kânû yef'alûn.

Ne fenadır onların o davranışları, o hareketleri. Demek ki içerde bir kötülük yapıp dururken öyle aval aval bakmak böyle şey yapılmış. Ne kadar fenadır onların öyle o iyi kötülüğü men etmemeleri.

لَوْ لَا يَنْهِيهِمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَخْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ

Lev lâ yenhâhümü'r-rabbâniyyûne ve'l-ahbâru an kavlihimü'l-isme ve eklihimü's-suht.

Keşke, keşke onların âlimleri, fazılları, din büyükleri onları yapmış oldukları kötülüklerden, kötü sözler söylemelerinden, küfür etmelerinden, haram yemelerinden men etselerdi, men etmeli değil miydi?

Onların vazifesi o değil miydi diye o devrin ulemâsını da Kur'an-ı Kerîm ayıplıyor. Onların din âlimlerini hahamları, hahamları, papazları ayıplıyor. Niye onlar men etmediler, men etmeli değil miydi diye şey yapıyor. Onun için bilhassa bilen insanlara, âlimlere çok büyük mesuliyet düşüyor. Fakihlere, din bilgilerine bildikleri şöyle söyleyecekler. Bir cemiyet, bir cemiyet âlimleri müraileşince yıkılır.

Bir cemiyet ne zaman yıkılır?

Âlim müraileşir. Güç sahibinin önünde takla atar, yere yatar, eğilir, hakkı söylemez. O adamcağız da zaten gücü kuvveti yerinde diye sağa sola pek dikkatli bakmaz, hak sözü de duymayınca yanlış iş yapar, zulmeder filan.

Ondan sonra cemiyet yıkılır. Eski cemiyetlerin yıkılması hep bundan olmuştur. Ulemânın sağlam olması lazım. Onun için biz ilk önce ulemâyı, ulemâyı ıslah etmek zorundayız. Kendimizsek âlimler, kendimizi ıslah etmek zorundayız. Bir böyle ıslah olmuş, hakkı söyleyen, hakkı söyleyen, dobra dobra ama yumuşaklıkla, sevgiyle dobra dobra hakkı söylemekten çekinmeyen, âlimler zümresine ihtiyacımız var. Efendim ben söyleyemem.

Neden?

Genel müdür var karşımda. Olmadı. Genel müdürün üstünde Allahu Teâlâ yok mu?

Sen Allahu Teâlâ hazretlerinin huzuruna gitmeyecek misin?

Müdür bey bunu böyle yapmayalım. Bak burada haksızlık oluyor. Burada dairemizin şöyle şöyle menfaatleri ziyane oluyor. Bu işi ona verirsek günah olur. Bu devletin bütçesinde şu var, bu var. Gel etme, eyleme, işte oradan rüşvet alıp da şöyle yapma, böyle yapma, değil mi mesela?

Efendim öyle dersin memuriyetimden ayağıma çelme takar. Şöyle yapar, böyle yapar. Peki Allah ne yapacak ahirette?

Sen hayrı işlemediğin zaman, söylemediğin zaman, yapmadığın zaman. Bugünün insanından korkuyorsun da Allahu Azimüşşan'dan. Kahhar olan Allahu Teâlâ Hazretlerinden korkmuyorsun. Hani sen Allah'a inanıyordun?

Yani mantık olarak ters oluyor değil mi?

Demek ki her yerde hak bildiğimiz şeyi söyleyeceğiz. Elhamdülillah bir temyiz hakimi vardı tanıdığımız. Şimdi herhalde yaşlandı, emekli oldu. Diyordu ki, ömrümde hiçbir haksızlığın karşısında susmadım. Haksızlığı söyledim, kim olursa olsun. Bunun bir püf noktası var istifa etmeyeceksin diyor. Çünkü biraz yukarıdaki bir kimseye biraz haksızlığını söyledin mi O zaman gazaba gelir, seni oradan sürer öbür tarafa, oradan sürer daha öte tarafa, kızıp istifa etmeyeceksin. Hakkari'ye gönderseler gittim diyor. Hiç şey yapmadım ama sonunda benim dürüstlüğümler anlaşıldı, benim tuttuğum şey yerini buldu diyor.

Allahu Teâlâ Hazretleri bize salih âlimler ihsan eylesin. Takva ehli âlimler ihsan eylesin. Yoksa bizim milletimiz iyidir. Yani ümmetimiz iyidir. Elhamdülillah şey yapar, söz dinler. Yeter ki hakkı göstereyinler. Yanlış

göstermesinler. Yani karayı ak, akı kara göstermesinler.

Bir meşhur hadîs-i şerîf vardır. Böyle kötülüğü men etmeyen kimselerin durumu gemiye binmiş insanlara benzetilir. Bir gemide bölüşmüşler, sen güvertede dur, ben ambarda durayım falan diye insanlar. Su alacağı zaman yukarıya çıkıyor. Efendim ihtiyacını görüyor, tekrar ambara giriyor falan. Bir, üç, beş aman ben şuradan bir delik deliyim, kestirmeden su gelsin falan dese olur mu?

Olmaz.

Neden?

Gemi de hepsi birden var, hepsi birden batar. Ambar onun hissesine düştü diye orasını delemeyiz o adam. Çünkü gemi herkesin. İşte emri ma'rûf yapmamak da geminin delinmesine izin vermek gibi olur. Gemi toptan batar. Yani sadece o delenler helâk olmaz. Hani demin de geçmişti hikayesi, azap umumi gelir.

Ebû Derdâ radiyallâhu anh hazretlerinden bir hadis-i şerîf nakledeyim. Bu haftalık konuşmamızı burada keselim. Allahu Teâlâ hazretleri duyduklarımızda faydalandırsın inşâallah.

Diyor ki,

لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ

Lete'mürunne bi'l-ma'rûfi ve tenhevne ani'l-münker.

Ya emri ma'rûf nehyi münker yaparsınız. Hayrı destekler, şerri engellemek hususunda gayret gösterirsiniz.

لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ ظَالِمًا

Le yüsellitannellâhü aleyküm sültânen zâlimâ.

Aksi takdirde öyle yapmazsanız Allah başınıza bir zalimi musallat eder.

لَا يُجِلُّ كَبِيرَكُمْ وَلَا يَرْحَمُ صَغِيرَكُمْ

Lâ yücillü kebîraküm ve lâ yerhamü sağîraküm.

Büyüğünüze hürmet etmez, küçüğünüze merhamet etmez. Asar keser, ezer geçer.

فَيَدْعُو خِيَارَكُمْ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ

Fe yed'û hiyâruküm fe lâ yüstecâbe lehüm.

Bak burası çok mühim. Emru ma'rûf nehyi münker yapmadığı zaman insanın başına geleceklerin ne olduğuna dair çok mühim bir nokta.

Yed'û hiyâruküm.

Sizin hayırlılarınız el açıp da Allah'a dua ederler. Aman Yâ Rabbi derler.

Fe lâ yüstecâbe lehüm.

Allah onların dualarına icabet etmez. Hayırlı kimse, salih kimse, Allah'ın veli kulu, dost kulu kapı kapandı. Azabı hak etti kavim. Emri ma'rûf nehyi münkeri yapmadı. Artık o veli kulun o duasını Allah şey yapmaz.

وَيَسْتَنْصِرُونَ فَلَا يَنْصُرُونَ

Ve yestensirûne, fe lâ yünsarûn.

Yardım isterler Allah'tan. Aman Yâ Rabbi, biz mümin kullarını niye böyle yardımsız bırakıyorsun?

Bak ezildik, mahvolduk. Düşman geldi, kahretti, tarlalarımızı aldı, evlerimizi yıktı, çoluk çocuğumuzu astı, kesti. Bak zulme uğruyoruz, yardım etsene.

Biz senin namaz kılan, oruç tutan mümin kullarınız değil miyiz gibi hani?

Yardım isterler Allah'tan. Allahu Teâlâ Hazretleri'nin de Kur'an-ı Kerim'de vaadi var.

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ

Ve kâne hakkan 'aleynâ nasru'l-mü'minîn.

Müminlere yardım etmek bizim vazifemiz, yani biz yardım ederiz buyuruyor Allahu Teâlâ Hazretleri.

Ama şartları varmış demek ki. Yardım isterler de, fela yunsarun, yardım gönderilmez.

Neden?

Cezayı hak ettiler de ondan. Hapishaneye giren insan, aa ben gezmek istiyordum, beni niye parka bahçeye getirmiyorsun diyebilir mi?

Diyemez.

Neden?

Cezayı çektiler de ondan. Onun hürriyeti.

El-Fatiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

28 Cemâziye'l-Evvel 1402 / 23 Mart 1982

Keçiören/ Ankara

[Bütün HADİS SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
KÜRSÜ